ТӨСӨЛ

ХАДГАЛАМЖ, ЗЭЭЛИЙН ХОРШООНЫ АКТИВЫГ АНГИЛАХ, АКТИВЫН ЭРСДЭЛИЙН САН БАЙГУУЛЖ, ЗАРЦУУЛАХ ЖУРАМ

Нэг. Нийтлэг үндэслэл

1.1 Хадгаламж, зээлийн хоршоо (цаашид "ХЗХ" гэх) нь зээл, санхүүгийн түрээс, өмчлөх бусад хөрөнгө, авлага зэрэг активыг ангилах, тэдгээрт учирч болзошгүй алдагдлаас хамгаалах эрсдэлийн санг байгуулж, зарцуулахад энэхүү журмыг мөрдөнө.

1.2 ХЗХ-ны зээлийн ангилалд байгуулсан эрсдэлийн сангийн зардлыг Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын тухай хуулийн ~~12.1.15.д~~ 15.1.12-т заасны дагуу албан татвар ногдох орлогоос хасч тооцох бөгөөд санхүүгийн түрээс, өмчлөх бусад хөрөнгө, авлагын ангилалд байгуулсан эрсдэлийн сангийн зардал нь албан татвар ногдох орлогоос хасаж тооцох зардалд хамаарахгүй.

1.3 ХЗХ нь зээл, санхүүгийн түрээс, өмчлөх бусад хөрөнгө, авлагыг энэ журмын хавсралтад заасан хугацааны үзүүлэлтээр тооцон ангилж, эрсдэлийн санг байгуулна.

1.4 ХЗХ нь дотооддоо хийсэн активын эрсдэлийн үнэлгээ, дүгнэлт, тэдгээртэй холбогдох нотлох баримтад үндэслэн тухайн активын ангиллыг бууруулж болно.

1.5 Эрсдэлийн санг зориулалтын бусаар зарцуулахыг хориглоно.

1.6 ХЗХ нь өөрийн үйл ажиллагааны онцлог, цар хүрээ, давагдашгүй хүчин зүйлийн нөлөөгөөр санхүүгийн салбарт гарсан томоохон өөрчлөлт, эрсдэлийн ерөнхий түвшинд уялдуулан активыг ангилах, эрсдэлийн сан байгуулах талаар дотооддоо баримтлах бодлого, журам, заавар, аргачлал зэргийг боловсруулан, мөрдөж болно.

1.7 ХЗХ нь өөрийн үйл ажиллагааны онцлог, цар хүрээ, давагдашгүй хүчин зүйлийн нөлөөгөөр санхүүгийн салбарт гарсан томоохон өөрчлөлт, эрсдэлийн ерөнхий түвшинд суурилан эрсдэлийн сангийн хувь хэмжээг Санхүүгийн зохицуулах хороо (цаашид "СЗХ" гэх) -оос тогтоосон доод шаардлагаас багагүй хувь хэмжээгээр өөрчлөн тогтоож болно.

1.8 ХЗХ-ны активын ангилал, байгуулсан эрсдэлийн сангийн хэмжээ нь энэхүү журмаар тогтоосон шаардлагыг хангасан эсэхийг СЗХ шалган, доод шаардлагыг хангаагүй активын ангиллыг өөрчилж, дутуу байгуулсан эрсдэлийн санг нэмж байгуулах арга хэмжээг тухай бүр авна.

1.9 ХЗХ-нд активыг төлж барагдуулах үүрэг хүлээсэн этгээдийг төлбөр хариуцагч гэнэ.

~~1.10 Энэхүү журамд хэрэглэсэн дараах нэр томьёог дор дурьдсан утгаар ойлгоно:~~

~~1.10.1 "актив" гэж зээл, санхүүгийн түрээс, өмчлөх бусад хөрөнгө, авлага хэлбэрээр үүссэн хөрөнгийг,~~

~~1.10.2 "төлбөр хариуцагч" гэж активыг ХЗХ-нд төлж барагдуулах үүрэг хүлээсэн этгээдийг,~~

Хоёр. Активыг ангилах

2.1 ХЗХ нь активыг дор дурдсан байдлаар тухай бүр ангилна.

2.1.1 Хэвийн;

2.1.2 Анхаарал хандуулах;

2.1.3 Чанаргүй, үүнээс:

2.1.3.1 хэвийн бус;

2.1.3.2 эргэлзээтэй;

2.1.3.3 муу.

2.2 Төлбөр хариуцагчийн төлбөрийн чадвар алдагдсан, дампуурсан үед барьцаанд тавьсан эд хөрөнгийн тухайн үеийн үнэлгээ нь активын үндсэн өр болон хүүгийн 75-аас доошгүй хувийг төлж барагдуулахад хангалттай тохиолдолд эргэлзээтэй ангилалд, хангалтгүй тохиолдолд муу ангилалд хугацаа харгалзалгүй ангилна.

2.3 ХЗХ нь төлбөр хариуцагчаас зээлийг хугацаа хэтэрсэн өдрөөс хойш 30 хүртэл хоногт багтаан эргэн төлөх боломжтой гэж дүгнэсэн тохиолдолд тухайн зээлийг хэвийн ангилалд бүртгэж болно. Эргэн төлөлт нь дээр заасан хоногоос хэтрэх тохиолдолд тус зээлийг энэ журамд заасны дагуу ангилал бууруулан тогтооно.

2.4 Хууль хяналтын байгууллагаар гэмт хэргийн шинж чанартай үйлдлээс үүссэн байж болзошгүй шалтгаанаар шалгагдаж байгаа активт 100 хувь эрсдэлийн сан байгуулна.

2.5 Активын гэрээний хугацааг нэг удаа сунгасан бол ангиллыг хэвээр хадгална, харин хоёр болон түүнээс дээш сунгасан бол өмнөх ангиллаас нэг шатлалаар бууруулна.

2.6 Төлбөр хариуцагчийн санхүүгийн чадвар муудсан болон анхны гэрээ, хэлцлийн дагуу төлбөр хийх чадваргүй болсноос шалтгаалан актив төлөгдөх хугацааг сунгасан, ХЗХ-ноос төлбөрийг нь төлүүлэхээр хууль хяналтын байгууллагад нэхэмжлэл гаргасан байгаа активт энэ журмын 2.5 дахь хэсэг хамаарахгүй.

2.7 ХЗХ нь тэнцлээс гадуурх активаас бусад активын ангиллын мэдээллийг ~~Монголбанкны~~ Зээлийн мэдээллийн санд хүргүүлнэ. Зээлийн мэдээллийн санд хүргүүлэх ~~ирүүлэх зээлдэгчийн талаарх~~ мэдээлэлдээ тухайн активын ангилал, түүний өөрчлөлтийг журмын дагуу үнэн зөв тусгасан байна.

2.8 ХЗХ нь энэхүү журмын 2.1.2, 2.1.3-т заасан активын ангиллыг дараах нөхцөлүүд зэрэг бүрдсэн тохиолдолд активын ангиллыг дээшлүүлж хэвийн ангилал хүртэл нэмэгдүүлж болно:

2.8.1. төлбөр хариуцагч нь 90-ээс дээш хоног хэтэрсэн хугацаа хэтэрсэн төлбөргүй;

2.8.2. сүүлийн 6 сар болон түүнээс дээш хугацаанд 3 удаагийн эргэн төлөлтийг тогтмол хийсэн;

2.8.3. төлбөр хариуцагчийн санхүү, төлбөрийн чадварын нөхцөл байдал сайжирснаар активыг анхны эсвэл шинэ гэрээний нөхцөлийн дагуу бүхэлд нь төлж барагдуулах магадлал нэмэгдсэн;

2.8.4. СЗХ-оос хийсэн газар дээрх хяналт шалгалтын үнэлгээнд үндэслэн эцсийн ангиллыг дээшлүүлэхээр зөвшөөрсөн актив.

2.9. Энэхүү журмын 2.8-д заасны дагуу ангилал хийсэн активын эргэн төлөлтийг төлбөр хариуцагчаас активын ангиллаа нэмэгдүүлэх зорилгоор хийсэн буюу активын чанар бодитоор сайжраагүй талаар ХЗХ эсвэл СЗХ дүгнэвэл тус активын ангиллыг дээшлүүлэхгүй.

2.10. Бүртгэлтэй байгаа чанаргүй активаас хэсэгчлэн тэнцлээс хассан бол хэвийн ангилалд ангилахгүй.

Гурав. Активын эрсдэлийн санг байгуулах, зарцуулах

3.1 ХЗХ активын эрсдэлийн санг энэ журмын 3.2-т заасан хувь хэмжээгээр зардлаар байгуулна.

3.2 Активын ангилалд эрсдэлийн санг актив тус бүрийн үлдэгдэл дүнгээс дор заасан хувь хэмжээгээр байгуулна. Үүнд:

3.2.1 Хэвийн ангилалд 0 хувь;

3.2.2 Анхаарал хандуулах ангилалд 5 хувь;

3.2.3 Чанаргүй ангилалтай актив, үүнээс:

3.2.3.1 хэвийн бус ангилалд 25 хувь;

3.2.3.2 эргэлзээтэй ангилалд 50 хувь;

3.2.3.3 муу ангилалд 100 хувь.

3.3 Активын эрсдэлийн санг тухайн сарын сүүлийн өдрөөр байгуулах бөгөөд нийтээр амрах баярын өдөр болон 7 хоног бүрийн амралтын өдөр таарвал өмнөх ажлын өдөр санг байгуулна.

3.4 Активыг ангилж сан байгуулахдаа дараахь үндсэн зарчмыг баримтална. Үүнд:

3.4.1 Хэвийн активыг санхүүгийн тайлан тэнцэлд анх тусгах үед эрсдэлийн санг байгуулахгүй. Харин активтай холбоотой гэрээ, хэлцлийн дагуу үүрэг хүлээсэн этгээд нь үндсэн өр болон хүүгийн төлбөрийг бүхэлд нь болон хэсэгчлэн буцаан төлөх чадваргүй болж болзошгүй нь үндэслэл бүхий баримтаар нотлогдсон бол ХЗХ нь хүлээж болзошгүй алдагдлын дүнг тухай бүр тооцож, холбогдох эрсдэлийн санг журмын 3.3-д заасны дагуу зардлаар байгуулна.

3.4.2 ХЗХ эрсдэлийн сан байгуулах, зориулалтын дагуу ашиглах, эрсдэлийн сангаас зарцуулах гүйлгээг СЗХ-оос тогтоосон нягтлан бодох бүртгэлийн журмын дагуу хийнэ.

3.4.3 Зээлийг өмчлөх бусад хөрөнгөд шилжүүлэхээс бусад тохиолдолд активын хэлбэрийг өөрчлөхдөө хэлбэр өөрчлөгдөхөөс өмнөх ангиллыг хэвээр хадгалж, түүнд үндэслэн энэхүү журмын дагуу дараагийн ангиллыг хийнэ.

~~3.4.4 ХЗХ нь дутуу байгуулсан эрсдэлийн санг нэмж байгуулах тохиолдолд зардлаар нэмж байгуулах, илүү байгуулсан эрсдэлийн санг буцаах тохиолдолд орлогын зээлийн эрсдэлийн зардлын нөхөлт дансанд хаана.~~

3.5. ХЗХ нь дутуу байгуулсан эрсдэлийн санг нэмж байгуулах тохиолдолд зардлаар нэмж байгуулах, илүү байгуулсан эрсдэлийн санг буцаах тохиолдолд эхэлж сан байгуулсан зардлын дансыг хорогдуулах бөгөөд илүү байгуулсан дүн нь тухайн үед байгаа зардлын дансны үлдэгдлээс хэтэрсэн нөхцөлд бусад орлогын дансанд хаана.

3.6. ХЗХ активыг холбогдох сангаас зөвхөн дор дурьдсан нөхцөлд дараахь баримт бичгийг үндэслэн хорогдуулж болно:

3.6.1. Төлүүлэх тухай шүүхийн шийдвэр гарснаас хойш хагас жилийн дотор төлбөр хариуцагчаас төлбөрийг бүрэн хийгээгүй нөхцөлд ХЗХ-ны Тэргүүлэгчдийн зөвлөлийн шийдвэрээр;

3.6.2. Төлбөр хариуцагчаас тодорхой хэсгийг гаргуулахаар шүүхийн шийдвэр гарсан

боловч үлдэх хэсгийг төлбөр хариуцагч хариуцахгүй болсныг тогтоосон шүүхийн шийдвэрээр тухайн үлдэх хэсгийг;

3.6.3. Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх ажиллагааг түдгэлзүүлсэн тухай шүүгчийн захирамж болон ахлах шийдвэр гүйцэтгэгчийн тогтоолоор;

3.6.4. Төлбөр хариуцагчийн талаар шүүхэд хандсан боловч тодорхой шийдвэр гаргах боломжгүй нөхцөл бий болсон активыг муу ангилалд орсноос хойш хагас жилийн дараа Тэргүүлэгчдийн зөвлөлийн шийдвэрээр.

3.7. Активыг холбогдох эрсдэлийн сангаас хорогдуулсан тохиолдолд тэнцлийн гадуурх дансанд /хувийн хэрэг болон холбогдох бусад бичиг баримтын хамтаар/ нэрийн данс бүрээр дэлгэрэнгүй бүртгэж, төлүүлж барагдуулах арга хэмжээг эрчимтэй үргэлжлүүлнэ.

3.8. Сангаар хорогдуулж тэнцлийн гадуурх дансанд бүртгэсэн активын төлбөр хийгдсэн нөхцөлд тэр хэмжээгээр ХЗХ-ны үйл ажиллагааны бусад орлогод бүртгэнэ.

Дөрөв. Хяналт, хариуцлага

4.1 ХЗХ-ны удирдлага нь активын ангиллын үнэлгээ, хүлээж болзошгүй алдагдал, эрсдэлийн сангийн хэм хэмжээг үнэн зөв тооцож, актив хөрөнгийн эрсдэлийг хянаж, удирдах зохистой механизмыг бүрдүүлж ажиллах үүрэгтэй.

4.2 Активын ангилал, активын эрсдэлийн сан, эрсдэлийн сангийн зарцуулалтад тухайн ХЗХ-ны Хяналтын зөвлөл хяналт тавьж, Тэргүүлэгчдийн зөвлөлд тайлагнана.

4.3 СЗХ нь тухайн ХЗХ-ны удирдлага активын эрсдэлийг хэрхэн үнэлж, дүгнэн ангилж, учирч болзошгүй эрсдэлээс хамгаалах талаар авч байгаа арга хэмжээ нь зохистой эсэх, ангиллыг үнэн зөв хийж байгаа эсэх, эрсдэлийн санг бүрэн байгуулж байгаа байдлыг газар дээр нь шалгаж, зайнаас хяналт тавина.

4.4 СЗХ нь ХЗХ-ны үйл ажиллагаанд хийсэн газар дээрх шалгалтаар активыг энэ журмын дагуу ангилаагүй, холбогдох санг тогтоосон хувь хэмжээгээр байгуулаагүй, зориулалтын бусаар зарцуулсан нь нотлогдсон тохиолдолд буруутай этгээдэд хууль тогтоомжийн дагуу хариуцлага хүлээлгэнэ.

“Хадгаламж, зээлийн хоршооны активыг
ангилах, активын эрсдэлийн сан байгуулж,
зарцуулах журам”-ын хавсралт

АКТИВЫН ХУГАЦААНЫ ҮЗҮҮЛЭЛТИЙГ ДҮГНЭХ ХҮСНЭГТ

Ангилал	*Хэвийн*	*Анхаарал хандуулах*	*Хэвийн бус*	*Эргэлзээтэй*	*Муу*
Зээл	Үндсэн төлбөр, хүүгийн эргэн төлөлт хийгдэлгүй хугацаанаас 30 хүртэл хоног хэтэрсэн.	Үндсэн төлбөр, хүүгийн эргэн төлөлт хийгдэлгүй хугацаанаас 31-90 хоног хэтэрсэн.	Үндсэн төлбөр, хүүгийн эргэн төлөлт хийгдэлгүй хугацаанаас 91-180 хоног хэтэрсэн.	Үндсэн төлбөр, хүүгийн эргэн төлөлт хийгдэлгүй хугацаанаас 181-365 хоног хэтэрсэн.	Үндсэн төлбөр, хүүгийн эргэн төлөлт хийгдэлгүй хугацаанаас 365 -аас дээш хоног хэтэрсэн.
Санхүүгийн түрээс	Үндсэн төлбөр, хүүгийн эргэн төлөлт хийгдэлгүй хугацаанаас 30 хүртэл хоног хэтэрсэн.	Үндсэн төлбөр, хүүгийн эргэн төлөлт хийгдэлгүй хугацаанаас 31-90 хоног хэтэрсэн.	Үндсэн төлбөр, хүүгийн эргэн төлөлт хийгдэлгүй хугацаанаас 91-180 хоног хэтэрсэн.	Үндсэн төлбөр, хүүгийн эргэн төлөлт хийгдэлгүй хугацаанаас 181-361 хоног хэтэрсэн.	Үндсэн төлбөр, хүүгийн эргэн төлөлт хийгдэлгүй хугацаанаас 361-ээс дээш хоног хэтэрсэн.
Өмчлөх бусад хөрөнгө	Өмчлөлд авснаас хойш 30 хүртэл хоногийн дотор борлогдоогүй.	Өмчлөлд авснаас хойш 31-60 хүртэл хоногийн дотор борлогдоогүй.	Өмчлөлд авснаас хойш 61-90 хүртэл хоногийн дотор борлогдоогүй.	Өмчлөлд авснаас хойш 91-120 хүртэл хоногийн дотор борлогдоогүй.	Өмчлөлд авснаас хойш 121 хоногоос дээш хугацаанд борлогдоогүй.
Авлага	30 хүртэл хоногийн дотор байгаа.	31-60 хоногийн дотор төлөгдөөгүй.	61-90 хүртэл хоногийн дотор төлөгдөөгүй.	91-120 хүртэл хоногийн дотор төлөгдөөгүй.	121-ээс дээш хоногоор төлөгдөөгүй буюу ашиглан, гэмт хэргийн улмаас бий болсон авлага.